

מעולפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הקו

לחאוהו יבקש נפרד

ה'אני' הפנימי של כל אדם היא, כידוע, הנשמה שבקרבו. נשמה זו לא ניתן כלל להגדירה או לתחום אותה, היא מופשטת בתכלית הפשיטות, ערטילאית מכל מוחשיות, ישות המהווה ניצוץ זעיר מתוך ההווה האלוקית האינסופית והבלתי-מוגבלת.

כמו כן, ידיעת האדם את נשמתו אינה ידיעה לוגית או רציונלית, אלא היא חוויה פנימית עמוקה של זיהוי ה'עצמי' כישות עצמאית. האדם יכול לאפיין את תכונותיו, מידותיו, קו חשיבתו, אך אינו מסוגל להגדיר את מהות ה'אני' התוכי שלו.

רצונה ותשוקתה התמידית של 'נשמה' זו אינה אלא אחת: להיות מה שהיא, לחוש את עצמה, להתענג על מציאותה, לחוות את מקורה - כפי שהיא באמת, והלא אין היא אלא האלוקות בעצמה, היא חלק מתוך מציאותו של הבורא יתברך, הישות היחידה האוניברסלית הקיימת ביקום¹.

אלא שנשמה זו נמסרה בידו של אותו גוף גשמי וחומרי המזוהה ומגדיר את עצמו באמצעות מוחו האנושי התופס כל דבר בצורה לוגית, הגיונית ושכלתנית.

שכל זה מייצר בתדירות בלתי פוסקת את מה שנקרא "התניות". כבר מעת לידתו של האדם, מוחו מחפש להגדיר לעצמו אלו דברים הם כדאיים ומשתלמים ואלו לא. התניות אלו מיוצרים במוח כתוצאה מתגובות חיוביות שהתעוררו אצל האדם בעקבות חשיפה חוזרת לגירויים מסוימים או לחיזוקים חיוביים ושיליים שהתקבלו מהסביבה.

התניות אלו הם המובילים העיקריים בהתנהגותו של האדם, הם מייצבים את כל מה שמאפיין אותו, ומבססים את קו חשיבתו לאורך כל שנות חייו.

הרצון הפנימי של האדם הוא להיכלל בשורשו, להכיר את מי שאמר וזהו העולם ולהידבק בו², לחוש אהבה וחיבור

וכמובאר בספה"ק. וזהו לשון קדושים תהיו לשון פרישה והבדלה. וכמ"ש התוספות יו"ט בפי הלשון היא רת מקודשת לי עיי"ש.

ואולי יאמר האומר וכי היאך אפשר לבוא לבחי' מצוה זו ולקיימה והלא התאוה שולטת על הרצון ואיך הוא באפשרי להכניס בחי' הריחוק והפרישה והקדושה בבחי' החושב והלא התאוה מנגדה ההפכי.

אכן יש עצה לאיש הישראלי הרוצה להיות להריחוק עצמו מהתאוה הבהמית ולהכניס בגבול הקדושה והוא שיהיה חקוק במחשבתו בכל עת ועונה, והלא ידוע מי כל בחי' נשמת עם בני ישראל המה חצובים מתחת

כסא כבודו ית' וית' והם חלק אלוה ממעל ומדבק עצמו בשורשו הרמה בקודש באהבה וביראה. והנורא בהוב"ש הנכבד והנורא. ידוע כי הוא ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מניה ועכ"ז הוא מובדל ומופרש מכל

עלמין. וכשאדם בא לידי דביקות השי' באמת ובאהבה וביראה אז הוא כבוד (א"ב לב. ח) נשמת שדי תבינים ויכול לבוא לבחי' זו להדמות לקונו

כביכול בבחי' זו שהוא פרישות וקדושה כי הוא חלק אלוה ממעל ומה שישנו בחשורש ישנו ג"כ בגדר הענפים.

ולו"א הכתוב כי קדוש אני ה' אלהיכם. היינו לאשר אני אלהיכם ונשמתכם המה חלק אלוה ממעל לזה יש יכולת ביד כל איש ישראלי לבוא לבחי' קדושה הלוו כל אחד ואחד לפי בחינתו ושורש נשמתו

¹ וכמו שכתב בספה"ק **זרע קודש** (בחילת פר י תסא): "כי הנה כתיב (בראשית ב' ז) ויפח באפיו נשמת חיים, ומאן דנפח וכו', **שהנשמה הוא חלק אלוה כביכול**, והחלק הזה משתוקק בטבעו תמיד למקורו ושורשו, לדבק חלק זה במקור המקורות ושורש כל חלקי נשמות ישראל, רק שנתן השי"ת באדם היצר הרע, הוא רוצה להקטין ולמעט ולהאביד ח"ו זה החלק אלוה, ורוצה לשרשו מארץ חיים ח"ו, ומסיתו תמיד, להניח מלדבק במקור שורשו על ידי עבודתו ית"ש, רק לילך אחר תאוות ושאר עבירות, שהם מסכים המבדלים מלדבק זה החלק אלוה, בשורשו ומקורו.

וראה בהרחבה על עניין זה שהנשמה היא ממש חלק מהבורא ית' בהקדמתו של בעל הסולם לספר הזוהר, ובשאר כתביו.

² וכמ"ש בספה"ק **אוהב ישראל** (פר קדושים) וז"ל: "אמנם י"ל כי הנה פרשה זו נסמכה לפרשת עריות דלעיל בפרשת אחרי, ובפרשה הקודמת הזהירנו הבורא ית' להיותינו פרושים מן העריות האסורות וכאן בא הכתוב להוסיף קדושה על בני ישראל עם ה' בני אל חי"ע" ש אמרו (יבמות ג) קדש עצמן במותר לך. והיינו הגם שנצטווה האיש הישראלי לקיים מצות עונה כידוע מדחז"ל. אמנם לכל יעלה על מחשבתו לשום תאוה חומי וגשמי רק יהיה בדול ומופרש מחשק הראוה ואדרבה לקדש את עצמו אז במחשבות קדושות בכל האפשרי לפי ערך השגת כל אחד ואחד.

עצמי, אלא שאותם הניתנים שהמוח מייצר משיטים ומהתלים באדם, וזאת על ידי שמשככים אותו ומדברים על ליבו כי בהשגת דבר גשמי מסוים ישיג הוא את מבוקשו ורצונו הפנימי.³

לדוגמא: אדם הניגש לאכול דבר מאכל הערב לחיך מתוך תאוה ומשיכה, בחלק המודע של המוח מתפרשת משיכה זו כשאיפה לחוש את העונג הפיזי עצמו, את ההנאה הגשמית הנוצרת אצלו כתוצאה מהאכילה, אולם בשרש העניין, בתת-המודע של האדם, לא קיימת כאן אלא תשוקה פיזית של הנשמה - האיני של האדם - לחוות את האלוקות שבה.⁴ לחוש את ההוויה האינסופית, להרגיש אהבה להשיג⁵,

אלא שהאדם מדמה שאכילת מאכל זה היא זו אשר תביא את האיני שלו לידי סיפוק ומילוי משאלתו.⁶

החטא הקדמוני

חטא אדם הראשון כפי שמסופר בפרשת בראשית - לפי ספרי החסידות⁷ - בא לתאר את היחשפתו של היצור האנושי לשכלו האנושי המוגבל.

ולכן מוגדרת אכילה זו כ'חטא', כי ה'חטא' מבטא את ההחטאה והסטייה מההכרה הפנימית הנכונה והראויה⁷, ואכילה זו אכן ניתקה את החיבור האוטנטי שבין

בקודש. ולזה בא הציווי בפרשה זו בהקלה דבר אל כל עבד בני ישראל כי כל נשמות ישראל המה חצובים ממקור עליון זו למעלה מזו. אמנם כולם שוים לטובה ולקדושה ולברכה. והבן כי זה הטיב.

³ וכמו שכתב בספר "סוד העבודה" (חלק ג פרק ד) בזה"ל: אשר ע"כ בידי ה'הי"ר' להחטיא אפי' לאדם גדול ר"ל מפני שמפילו מתחת כתאוה של היתר וכתוב **התאוה יבקש נפרד שנעשה עי"ז נפרד משרושו מעט** או מפילו בגאווה שהוא ג"כ נפרד ויש, והי' אשן הית' דר עמו במדור אחד. ועי"ז יכול להיות ח"ו להכשילו.

⁴ כדאיתא בספר "שפת אמת" (פר ראה תרנ"ו) ז"ל: בפסוק כי ירחיב כו תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך תאכל בשר. ורש"י כי למדך ד"א שלא לאכול בשר רק מתוך רחבת ידים ועושה. דכל מה שכולל הפסוק בכל אות נפשך בכל אות נפשך וכי היתר הכ' למלאות התאוה. אכן אין ריבוי אחר ריבוי בתורה אלא למעט. **כי באמת כל תאוה יש לה שורש בנפש אך תאוות הגוף מכסה על תאוות הנפש שלא יהי יוכר העיקר.** ואיתא **בשם בעש"ט** לאדם רעבון וצמאון אלאה הדברים רק שיש בהם ברא הקב"ה להיות לאדם רעבון וצמאון אלאה הדברים רק שיש בהם ניצוצות הישיכים אל הנפש כו. וזה פ' נפשם בהם התעטף **כי עיקר רצון הנפש מעוטף ומכוסה ומלוכש ברעבון וצמאון של הגוף. ולכן לעתיד כתי' לא רעב ללחם ולא צמא למים כ"א לשמוע כו דברי ה'.** כי יתגלה רעבון וצמאון העיקר הגנוז ולכן יתבטל רעבון וצמאון הגשמי. כי הנה האלקים עשה האדם ישר. והגם כי יש גם ליצה"ר חלק באדם שאור שבעיטה. מ"מ **אם האדם בן דעת ואינו נשנתה ומקבל כל בחי שבו את שלו.** ממילא משוה הבא אל הגוף ויצה"ר בטל וטפל אל הנפש. וזה עצמו הפי' בכל אות נפשך דייקא להיות התאוה בנפש גוף. ולא יבטל הגוף תשוקת הנפש. **וכזה עצמו מתמסע תאוות הגוף.** אבל כשגובר תאוות הגוף הרי אינו בכל אות נפשך. וזהו הריבוי אחר ריבוי למעט תאוות הגוף כנ"ל. ובאמת אין זכרון לה רק כי ירחיב ה' כי גבולך וכמ"ש במד' העמדת במרחב רגלי ולכן אחז"ל עי"ה רשאי לאכול בשר. **דאין לך בן חורין אלא העוסק בתורה וזו יש לו חירות שאין הנפש מתאסר בתאוות הגוף.** וזה נק' **רחבת ידים ועושה.** כי אין עני אלא מתורה ומצות. ופי' רחבת ידים כדאיתא בזה"ל בפסוק אשר תמצא ידך לעשות בכחך פי' בכח הנשמה עי"ש. כי די הוא הכח להיות הנשמה נפש ושלטת באדם. לכן בשעת שנקר רחובות ובו יש כח הנשמה יתירה מצוה לאכול בשר ולשתות יין. ובסי זאת זכרון פי' ע"י רצון כצדי וכאיל תאכלנו כי הצדי ישן בעיני' א' ועין א' מביט תמיד לאחוריו. כן בשעת אכילה צריכון שלא לשכוח תורת ה' ולזכור בכל פעם עבודת ה' ע"ש.

⁵ ולכן "אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת טו ט) ו"אין אדם מת וחצי תאוותו בידו" (קהיר א לב), כי כמה שיש לו זה עדיין לא מספק את החורן הפנימי שלו. ופירוש המאמר י"ש לו מנה רוצה מאתיים" הוא כו, אדם זה רוצה מאתיים אין זה מפני שיש לו מנה, אלא אדרבא, הסיבה לכך היא מפני שאף את המנה שיש לו - אין לו...

⁶ כפי שכתב הרמ"ק **רבי צדוק מלובלין זי"ע** בספר "רטיסי לילה" (אות סו"ט): וזה ענין ציווי מאכילת עץ הדעת שהוא הידיעה והחקירה בחכמה. והיינו כי זה לא יתרון האדם מן הבהמה בחכמה ושכל שבו. אך החקירה בשכל אנושי יש בו טוב ורע כנדוע דאברהם אבינו ע"ה בחקירתו השיג אמנות האלהית וזכה למה שזכה. ופילוסופי יונים ודומיהם בחקירתם השיגו שהעולם קדמון ושאר כפירות כנדוע. רק האדם צריך לידע תחילה אנכי ה' אלהיך וגו' שהוא התחלת התורה דרך ידיעה לא דרך ציווי לאדם שיאמין דזוהו בהשגת אדם רק ציווי סתמי היינו לידע זה דרך ידיעת מושכלות הראשונות ובידיעה שהשם יתברך הוא בעל כוחות האדם כולם **וכל שכלו הוא מהשם יתברך** זהו הליקחה מעץ החיים שהתבוננו בשכלו הוא מצד השכל הגנוז לו מהשם יתברך שממנו חיותו גם כן ואצלו אין חילוק חיות כידוע וכח החיות הוא עצמו כח המדע.

וראה עוד על זה במש"כ בספר "ק' תורה אור" (על מגילת אסתר) בזה"ל: וזה ומה הגיע אליהם פי' בחי מ"ה דחכמה ששם שורה א"ס הגיע אליהם ממש שהוא למעלה מבחי מיתה דד' מלכים כנ"ל וכמ"ש ימותו ולא בחכמה וכמ"ש והחכמה תחיה היפך המיתה וכל זה לפי שמסרו נפשם על קדישת לכן זכו לבחי החיים הנצחיים השורה בחכמה הוא הנק' עץ החיים שהוא למעלה מעץ הדעת שנפל בשבירה ולכן נאמר בעץ החיים ואכל וחי לעולם כו. ועי' רמזו ד"ל המן מן התורה מנין שנאמר המן העץ כי שהוא עץ הדעת שיש יניקה לקליפת מעלק לגוד העורף המכסה למוח הידיעה כן וכמשי"ש בענין הגורל והם זכו אז לעץ החיים כו ד"ל.

⁷ כמו שכתוב (שופטים כ ט"ו) "קלע באבן אליהשערה ולא יחטיא", ופירש רש"י: **ולא יחטיא - לא ישגה.**

וראה מה שכתב בספר **הכתב והקבלה** (דברים פ"ק כא) וז"ל שם: ולשון חטא דקרא צריך בייאור, הלא אין לך עון ופשע גדול משתי אלה, ויתכן כי שם חטא עיקר הוראתו חסרון והעדר, כמו והייתי אני ובני שלמה חטאים כלומר מחסור ונעדר מכל טוב, וישמש חטא על דבר הנעשה בשוגג, כי נעשה מחסרון והעדר השגחה הראוי. וישמש חטא על כל מבטל קיום מ"ש, כמ"ש הגר"א משלי ה' כ"ב ובחבלי חטאונ יתמך, והוא העדר

האדם לבוראו - חווית האחדות והכוליות האלוקית.

היחשפות זו של האדם הראשון נגרמה על ידי האשה, כי האישה מייצגת את הצד הנקבי, את הרצון לקבל, לרכוש, להשיג, הקיים אצל כל אדם⁸, המעצב את זהותו העצמית כאילו היא נפרדת מהבורא יתברך - מן המופשט⁹.

חטא זה - סטייה זו מן האמת - גרם לאדם הראשון להסתלק ממלא מגן עדן - מן ה'עדן' והתענוג המימדי של

וחסרון קיום חיבו לעשות. ונקרא כאן הגדוף בשם חטא. כלומר העדר כבוד העליון ית.

⁸ כתוצאה מה'סטייה' שהייתה בין אדם הראשון לחוה.

⁹ ולכן מוגדרת אכילה זו כ'חטא', כי החטא' מבטא את ההסתאה והסטייה מן החרב הפנימית הכוונה והראויה, ואכילה זו אכן ניתקה את החיבור האונטטי שבין האדם לבוראו - חווית האחדות והכוליות האלוקית.

ולפיכך, חטא זה של אדם הראשון הינו השורש לכל החטאים והעוונות האחרים הנגרמים כתוצאה מהניתוק שהוא הביא לאדם, וכך מובא בספרה'ק עטרת ישועה (פרשת נשא) וז"ל: "א"י נשא את ראש כו'. על פי המבואר בספרה'ק במלמדי רבינו העשש'ט זצ"ל ז"ע שבכל תשובה שהאדם שב על חטאיו עיקר הוא לתקן חטא הקדמוני של אדם הראשון **כי כל החטאים מסתעפים מחטא הראשון והוא אב כלולם** [עין בנעם אלימלך פרשת נשא ד"ה דבר אל בני ישראל] עדה"כ אבות אכלו בוסר ושיני הבנים תקהינה [מחזקת יח"ב], עכ"ל.

והאמת היא, כי כל המצוות שאנו מקיימים אינם אלא אמצעים ודרכים איך לחבר גם את הגוף הנגשי - את תחושתנו כנבדלים - לנשמה - להש"ת, ולולא שהיה לנו גוף אלא היינו מחוברים לגמרי לנשמה שלנו בגן עדן לא היינו גורמים כלל לקיים את המצוות, וכמו דאיתא בספרה'ק **שפת אמת** (פרשת אחרי שנת תרס"א): וכת' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. שהמצוות ממשיות החיות להאברים כדאיתא רמ"ח מ"ע נגד רמ"ח אברים. ובגמי מלח חי שחיין ראשי אברים שבה. ומוטעט מחוסר אבר להקרבה. כמו כן וחי בהם להיות חיים ראשי האברים דכתי ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חי. פי' שהוא כלי להמשיך חיות הנשמה לתוך כל האברים. וכת' **קודם חטא אדה"ר הי' כולו חי וע' החטא בא המיתה מצד הגוף**. ובהי ויגרש את האדם וכל הענין להט החרב המתהפכת. הכל הוא באדם עצמו שנעשה מסך מבדיל בין הנפש ונשמה שרומז לג"ע ולעץ החיים ובין הגוף. אבל הקב"ה שבחר בנו ונתן לנו תורה ומוצא פתח לנו פתח להתדבק בעץ החיים ולהמשיך חיות הנשמה להאברים ע"י המצוות. נר מצוה ותורה אור האברים והנפש.

וכן כתב בספרה'ק **מנחם ציון** (פרשת בשלח) בה"ל: והוא יוגרש את האדם וכו' לשמור את דרך עץ החיים, והישיב המדרש תיבת לשמור שקאי על האדם, כלומר שהאדם ישמור כל אלה, ואמר דרך זו דרך ארץ, רמו לאלו המצוות מעשיות שמחייבים השכל והדרך ארץ וזכורנו, כי **כל עוד שהיה אדם בעדן אל היה צריך למצות מעשיות אלו ולו לתורה** (כ' כלום יציר הע

יש ביניהם או מפתח לחומר), **רק אחר הגירושין היה צריך לשמור אותם**, ואמר עץ החיים זו תורה, מלמד שדרך ארץ קדמה לתורה, כלומר שלתחוק באלו המצוות מעשיות של דרך ארץ אשר עיקרם ויסודם הם האמונה והבטחון, צריך להיות קודם לתורה, כי אין אדם יכול לבא ג"כ אל התורה זולת האמונה והבטחון (כ' פי שאין לו אמונה ארץ יכול ללמד לשמה, כל הלמד תורה צריך להיות שם במדת הבטחון שהש"י ימון לו מפרסום ולחם תקן).

הנשמה, המתענגת על עצמה כפי שהיא ללא שום התניה או תלות בדבר חיצוני כלשהו, ולשוב אל מוחו האנושי המייצר התניות הגורמות לו לכך שהנתנו וסיפוקו עומדים ותלויים בתאוות הגוף, רצונות ומשאלות לב, ושאר מיני ירקות¹⁰.

ואיתא בספרי החסידות¹¹, כי בשעה שעמדו בני ישראל למרגלות הר סיני, הם הגיעו למצב בו הם חוו את נשמתם, את עצמם, את האלוקות שבהם, החשקעקות כך

¹⁰ ובכללות הם מתחלקים לשלושה מיני התניות שהנחת האדם מותנית לפי דמיונו בהשגתם: השכלה, גרשות, והנאות פיזיות. שלושה אלו

נקראים: אושר, שמחה ועונג (ראה בגיליון לפרשת מצויק).

וכך כתב בספרה'ק **שם משמאל** (פר' נח תרע"ט): ונראה דהנה כתיב ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוו הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל, וכבר פירשנו **שלושת הדברים הכלולים בכתוב זה הם מקבילים לגוף ונפש ושכל שהם שלשה חלקי האדם**, טוב העץ למאכל הוא בגוף שאליו מתייחסת עריבת המאכל, תאוה הוא לעינים הוא בנפש שמתפעלת ממראה נאה אף שאין המראה נכנס לגוף, ונחמד העץ להשכיל הוא בשכל, וע"כ נשתאב פגם החטא בגוף ונפש ושכל. והנה כבר הגדונו **שם כ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה דצלם האלקים שעל האדם הוא המחבר את כל חלקי האדם**, וע"כ קודם המיתה שהיא ענין פירוד החלקים משעברא צולמא דב"נ כבוה"ק, עכ"ד. וע"כ **בפגם גוף ונפש ושכל נפגם עמו גם צלם האלקים שעליו**, וע"כ במדרש (פ"ב) שגניזל מאדה"ר זיוו נשא משנה פניו ותשלחהו, שהוא ממתת שפגם בצלם האלקים שעליו.

וראה מה שכתב על זה בספרה'ק **באר מים חיים** (בראשית פרק ג) וז"ל: והנה נודע מאמרם ז"ל (בראשית רבה ג) בפסוק ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה אמר ר' אליעזר לעולם אין הקב"ה מייחד שמו על הרעה אלא על הטובה ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא אלהים לילה אין כתיב כאן אלא ולחשך קרא לילה וכו' עד כאן, ועל כן בשילוחין שבא מצד הטובה השלימה כאמור ייחד הקב"ה שמו עליו וישלחהו ה' אלהים, ובגירושין שבא מצד הדין החזק שלא יכלה קדושת המקום לסבלו, כתב סתם ויגרש את האדם ולא ייחד שמו על הרעה כמדובר. והנה ענין השילוח זה הוא דבר הקיים לעולם. כי לעולם חלילה לו לייכנס בגן עדן פן ישלח ידו וגו'. **ואולם ענין הגירושין מוחזק מחוץ לגן עדן, זה הוא דבר שאינו תמיד בשיווי אחד כי כאשר יעשה אדם תשובה שלימה ויקרב עצמו לקדושה יסיר מעט מעליו מנגדיים ויוכל להתקרב יותר לגן עדן וכן תמיד כאשר יודבק יותר בקדושה יתקרב יותר להגן**, וכאשר יעשה הרע ח"ו יתרחק יותר, ולזה הוצרך לשני שמירות, ובתחילה וישכן מקדם לגן עדן כלומר יתקב מחוץ לגן עדן את הכרובים ופישר רש"י, מלאכי חבלה והם אשר נעשו מחטאו ומנועים אותו להתקרב גופו אל הקודש וטובה עשה לו האלהים שיקרב על כל פנים נפשו בקדש כאמור והוא השמירה על השילוח והוא תמיד. ואת להט החרב המתהפכת, הוא שמירה על הגירושין והיא מתהפכת תמיד. **כאשר ידבק בטוב יקרב**, וחלילה להפיו, וירחק.

¹¹ ראה בספרה'ק **פרי צדיק** (לעריב יום הכפורים אות: ה) ולבהין זאת יש לומר שעיניו האכילה של סעודת ערב יום הכפורים הוא בא דייקא לתקן ראשית הקלקול של הנחש שהיה בענין אכילה, והיינו שבדאי ברא השם יתברך כל מיני התענוגים והמועדים לצורך האדם רק לאכלם שלא להנאת עצמו. אבל זה היה עצת הנחש להביאם להרגיש הנאת עצמו להיות לתאוה **יקבש נפרד וזוהו עטיו של נחש הרגשת הנאת עצמו כמו שנאמר ותרא האשה וגו' וכי תאוו הוא לעינים וגו' ותקח מפריה ותאכל**, ועל זה בא דייקא מצות אכילה ושתייה בערב יום הכפורים והכתוב מכנה אותה

'פסקה זוהמתן'¹² - זוהמת הנחש הקדמוני, ולא היו להם תאוות כלל¹³.

אלא שאין תכליתנו פרוש מן הגוף וצרכיו, להסתלק מן העולם הזה ולהעפיל אל העולמות העליונים. מגמתנו ושליחותנו כאן בעולם הן להאיר את היקום הפיזי-חומרי באור אלוהי, להישאר על הקרקע ולראות את כל המתרחש בהסתכלות עילאית, וזאת באמצעות לימוד התורה וקיום מצוות מעשיות¹⁴.

לפיכך נצטוו ישראל תיכף לאחר קבלת התורה "שובו לכם לאלהיכם"¹⁵ - חזרו וסבו על עקבותיכם, לכו ותעבדו את ה' אלוהיכם יחד עם גופכם הגשמי-פיזי מתוך התמודדות מתמידים עם תאוותיכם ורצונותיכם הבהמיות¹⁶.

ומובא בספרי החסידות¹⁷, כי כשיתגלה משיח צדקנו עתיד הוא לברר איך שכל התאוות של זרע ישראל קודש היו ברצון הבורא יתברך שמו שהוא רצה שכן יהיה.

שימצמו כל מיני תאוות גשמיות הנרמזים בתבית לבם. כה נזכה במהרה לצמצם כל מיני תאוות הגשמיות ולעבדו באמת ובלב שלם, אמן. עוד איתנו שם (פסוקים): והו שובו לכם לאלהיכם ואתה פה עמוד עמדי, ופירושו שאמר הקב"ה למשה שיה גופא יאמר לישראל, שבזו הבחינה של ואתה פה עמוד עמדי ילכו לאלהיכם, והיינו שתישאר אצלם אפילו בשבועם לאלהיכם שישמה אז שאתה עמדי, ועל ידי זה יהיו תמיד מקושרים בי, כי על ידי שנחבק במחשבתם תמיד שאתה עמוד עמדי על ידי זה הם מקושרים בך, ואתה מקושר בי, יעוין שם.

עוד איתנו שם (ואתחתיו): או יאמר שובו לכם לאלהיכם ואתה פה עמוד עמדי (ה' כז), פירוש דקאי על כל אחד ואחד מישראל, שצריך לקיים שוית ה' לגנדי תמיד (תהלים טו ט) שרע ארח רש סי א). וזהו שאמר הקב"ה למשה, שישאר לישראל שובו כלם גר, פירוש אפילו בשבועם לאלהיכם, היינו לצרירי עולם הזה, היא דומה אצלם כאילו עומדים נוכח פני הש"ת, שזו היא בחינת שוית ה' לגנדי תמיד. ולזה נקט ואתה, לשון יחיד, כי קאי על כל אחד ואחד מישראל ה"ל.

וכן כתב בספ"ק שם **שמאטול** (מפני יוה"כ שנת תרע"ז) בזה"ל: וזהו שבבגדיו רבה (פס"א) מימים יוצרו ולו אחד בהם זה יוה"כ לישראל, שהיום הזה הוא כולו לו ית"ש, והאלקות מרחפת על ראש כל אחד מישראל, ואחר כלות יום קדוש הזה אמר הקב"ה שובו לכם לאלהיכם, מכאן ולהלאה אתחיל לכוון עסקי בעניני עוה"ז כי כך היתה האונה מתחילה שנברא האדם בגוף בעוה"ז, ואל תחושו שעניני הגוף ימשכו אתכם להתגסם כי בראשיכם אלקיכם. כי יוה"כ הוא הראשית והתחלה כבמדרש (ויקרא פ' ל) הכתב זאת לדור אחרון ועם נברא וגו' דקאי על יוה"כ, ואחר הראשית נגרה הכל, כבבב"ק הנ"ל כיון דאכלו מצה דאיהו אסותא וכו' אמר הקב"ה מכאן ואילך אתחיל לון חמץ ויכלול לי, כן ישראל באשר בראשית היותם הוא יוה"כ, שהאלקות מרחפת על ראש כל אחד מהם, שוב אתחיל לכוון לשוב לאלהיכם, כי מעתה בידכם ניתן להשאר דבקים בה"א כל השנה, ושלא להתגסם גם בעוד אתם עוסקים בעניני עוה"ז.

¹⁷ כמש"כ רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע בספ"ק תקנת השבין (אות טו) בזה"ל: ועל כן נאמר (תהלים פ"ט, כ"א) מצאתי דוד עבדי כי הקמת עולה של תשובה דוד שזכה להיות חי וקיים על ידי תיקון כל החשבות דעולם הזה, אור זה בעולם הזה הוא אבוד מכל אדם ואינו מתגלה אלא דרך מצויא, ואמרו (בראשית רבה פ"ד ד) היכן מצאתי בסדום דרכי (בראשית ט"ו ט) בנותי הנמצאות ואין לך בני אדם גרושים בשוקיך בכל מיני תאוות גופניות דעולם הזה כאנשי סדום ולוט שבביל כן תתחר עמם ואין לך מגונה ממהיבא על בנותי שהאו תלכתי השיקוע בתאוות, וכמו שאמרו (בראשית רבה פ"ד מ"ז) מי שלהוט אחר בולמוס של עריות סוף מאכלין אותו מבשרו, ולכן בולמוס היינו תוקח תאוות הנוגע עד חיותו כמש"כ בניין אחרו בולמוס דינאמו (פ"ג), אלא שהן כיוונו לשם שמים כמו שאמרו בניין (כ"ג) ועל כן נקבותיהם מתורתו וכן אמרו (בבא קמא ל"ח ע"ב) בכורה שקדמה לדבר מצוה וכו', ובמדרש אמרו (במדבר רבה כ, כ"ג) בכירה שפתחה בנות פירסמה הכתוב וכן ברש"י (פרשת ויחי י"ט, ל"ג) ובבראשית רבה (פרק פ"ה, כ"א).

בלשון וענינים, היינו שיעיקר האכילה ושתייה ביום הזה לא יהיה בהרגשת תענוג עצמו לתאוות נפשו רק אדרבא יהיה נחשב ליה כענינו שאינו רוצה כלל באכילה זו רק הוא מוכרח להיאם מצוות האדם לתקן מעליו הענינו. ובוה דייקא נתקן שורש הפגם של התאוה הנצמח מקלקול הנחש בהרגשת הנאת עצמו כנ"ל. ועל זה בא המצוה דייקא באכילת מעדנים ועם כל זה לא יכיון בזה להנאת עצמו.

וכן איתא בספ"ק **תורה אור** (פרשת ויחי) וז"ל: **וכן נפש האדם תביא לתאוה יבקש נפרד שנפרד מיוחדו ית'** והוא כמו אבר הפורש מן האדם והרי זה כאלו נקטע אחד מאבריו או נקצץ צפון אחד מן הקומה שלימה של יוצר בראשית כביכול, אבל **הבא לדבקה בו באמת הוא בטל לגמרי אליו ואין לו רצונות אחרים כלל** כמו שכתוב מי לשי בשמים ועמך לא תפצני בארץ כו'. צור לבבי וחלקי וגו'.

¹² שבת דף קמ"ו ע"א.

¹³ וראה מה דאיתא בספ"ק **אהבת שלום** (פרשת ויחי) בזה"ל: ויתיצבו בתחתית החר (שפת ט"ז) יש לפרש על דרך זה, דהנה ידוע שתאוות המשגל היא הפחותה שבתאוות, ולפעמים אף מי שדובק בהש"ת כשמגיע לתאוות המשגל נופל ממדרגתו ח"ו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

והנה ישראל בשעת מעמד הר סיני נצטוו על הפרשות (טו, טז) וגם נודככו זיכר גדול ופסקה זוהמתן (שבת קמ"ו), והיו אז במדרגה גדולה כזו שאף שיגיעו לתאוה זו יתיצבו על עמדם, על דרך הכתוב (תהלים כ"ד) ומי יקים במקום קדשו.

וזו ויתיצבו בתחתית ההר, פירוש שהתיצבו על עמדם אפילו בתחתית ההר, היינו במדרגה שפלה של היצר הרע הנקרא הר (סוכה ב"ג). עכ"ל.

וכן היה הדבר גם לבני לימוד התורה, כי כאשר התורה לומד מתוך אהבה, יראה ודיבקות, ומתחבר ע"י לנותן התורה, הוא מתחבר לנשמתו, לחלק אלוהי ממעלה, וממילא הוא מתנתק מכל תאוותיו החומריות, וכפי שענינו ראות על גדולי ישראל שהיו עוסקים בתורה בדביקות עילאית ולא היו מרגישים טעם באוכל וכדו'.

¹⁴ ואתא בספ"ק **אורא דלכה** (בראשית א"ד) בזה הלשון: ויגרש את האדם. א"ת לרב, ל"ל כל ה"כ"ב איתותי התורה, שבגן עדן למד תורה ברוחניות, ונעת בעולם הזה גם התורה נתלכשה בלבבו מושם, וזהו ויגרש את האדם, ואין לדמות שח"ו התורה נתגרשה, רק בעת שיוגרש את האדם אזי לא היה יכול שוב להשיג התורה ברוחניות העליון רק בהתלבשות גשמיות עולם הזה אזי ידמה לרואה כענין גירושין, על כן ס"ת ויגרש א"ת האדם יושכ"ן, ס"ת נשמת"י, ר"ל הנשמות הן נשמות התורה הן האדם נתלכשו בלבבו הגשמי, ומשם יתעלו מעלה מעלה.

¹⁵ דברים ט"ז כז.

¹⁶ כמש"כ בספ"ק **אהבת שלום** (ואתחתיו) בזה"ל: או יאמר שובו לכם לאלהיכם (ה' כז), פירוש אלה הוא בחינת מצמוץ כנור, ולכן רומז לתאוות הגשמיות (עי' פסחים ט"ו ע"ב), ופירושו שאמר הקב"ה למשה, שיאמר לישראל

הכנעה, הבדלה, המתקה

רבינו הבעל שם טוב זיע"א מלמד כי שלושה שלבים ישנם בהתייחסות האדם אל הר"ע וכל המשתמע ממנו, כשהוא כולל גם את עבודתנו על תאוותינו ונטיותינו הרעות והמגוננות. שלושה שלבים אלו נקראות בלשונו: 'הכנעה', 'הבדלה', ו'המתקה'.

וכך הביא בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף בשם רבו הבעל שם טוב זיע"א¹⁸:

"שמעתי ממורי ביאור סוד א"ב וכו' ואין שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה, ורצה לומר כי דיני ש"כ ופ"ד הרמוז בתיבת אדני" דפתיחת תפילת שמונה עשרה¹⁹, כל הוונות שיש שם צריך לכוון בכל תיבה ודיבור להמתיק הדין, כי אות א' הוא סוד פלא, ונתלבש באות ב' שהוא ב' אלפי"ן, וכן ג' אלפי"ן, עד אות ת' ד' מאות אלפי"ן, וכל מה שנתרחק האות נתרחק מהחיות ונתלבש בקליפות עד מלכות שבמלכות ששם מחשבות רעות וכו', וכאשר יתן לב על גלות השכינה שהיה ניצוץ השכינה מלובש בתוך כיעור הקליפות הזה יחיד חרדה גדולה ואז יתפרדו כל פועלי און, ונעשה יחוד יראה עם נורא ונתברר ניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות כסוד החיות רצוא ושוב²⁰ והוא אגורו מהשביה, וזהו הכנעה, כאילו הוא אינו מדבר רק השכינה, והבדלה להפריד הקליפות, והמתקה להעלותן להמתיקן בשורשן וכו', ודברי פי חכם חן":

שלושה שלבים אלו - הכנעה, הבדלה, והמתקה - הינם שלושה רמות התייחסות אל כל מה שרק נקרא 'רע'²¹, ונבאר אותם להלן.

בעולם, כידוע, יש 'טוב' ויש 'רע'. בהשקפה ראשונה, נתפס הרע כמציאות שווה לישותו של ה'טוב'. אולם, לפי תפיסת רבינו הבעל שם טוב זיע"א²², ה'טוב' משקף את אחדות ההווה האלוקית האינסופית, וה'רע' את תפיסת המוח האנושי המוגבל החווה את כל ההווה כנפרדת ועומדת לעצמה. ואם כן, אין הרע אכן מהווה ישות כלשהי, אלא הוא רק משמש כדרך בה חווה האדם את המציאות כרבת-פרטים נבדלים אחד מרעהו.

עבודתנו על אדמות היא: לסור מה'רע' [קרי: פירוד] ולהתחבר ל'טוב' [קרי: אחדות ההווה האלוקית], כמאמר דוד המלך בספר תהילים: "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו"²³. כלומר, להכרה ב'טוב' ובאחדות ההווה האלוקית המשמשת ככרה תיכון וחיות פנימית לכל הברואים - מהווה בקשה וכמיהה ל'שלוש' ומתאר את אחדות הנפרדים²⁴.

כך גם לגבי מידותינו ותאוותינו הרעות, שאינן רעות בעצם אלא הם הפועות ותגובות חיצוניות המצמיעות בתוכן ומעלימות את אישיותו הפנימית של האדם ואת רצונותיו ותשוקותיו של האיני הנשמתי והתוכי שבו.

²⁰ יחזקאל א', י"ד.

²¹ הבעש"ט, בתורה זו המובאת ב'תולדות', מתייחס לפירוד ולהתלבשות האור האלוקי בתוך הקליפות באמצעות אותיות הא"ב, המתארים - לפי הבעש"ט זיע"א - את כל מה שרק קיים ומצוי, את כל המציאות שלפנינו. ועי' בגיליון הקודם (לפרשת נשא) על עניין זה בהרחבה.

²² כפי שכתב בספר **צוואת הריב"ש** (ט"ז ע"ב, וכן בספר אור תורה) וז"ל: יש לתמוה מה שכתוב בתורה 'והנה טוב מאוד' וכתבי כמה פעמים 'כי טוב' במעשה בראשית, ובמשנה תורה כתיב (דברים ל' טו) 'ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, **מהיכן ברע הרע, אבל אין לפרש כמו שאנו אומרים רע ממש, אלא הרע הוא גם כן טוב רק שהוא מדרגה תחתונה מטוב הגמור**, וזה רמזו בזהר ענין זוהר בראשית סט) מלעיל ומלרע, וזהו שכשפועלים טוב אל הרע גם כן נעשה טוב, אבל כשחם ושולום חוטאים אז נעשה רע ממש, למשל המטאטא שמכבדין בו הבית הוא עשוי לפנות את הבית, והוא טוב קצת, אבל הוא במדרגה תחתונה, ועל כל פנים טוב הוא, וכשצריך להכות בו את התינוק כשהוא חוטא, אז המכבד הוא נעשה רע גמור, ומכין בו את התינוק.

²³ לד טו.

²⁴ ראה מש"כ רש"ר **הירש** (בראשית פרק י"א), טול לדוגמה את השופט שנזכר לעיל. בגרמנית הוא קרוי Richter והוא אומר: הוא נותן לדברים את הכיוון (Richtung-) הראוי, הוא פוסק (entscheidet) ומפריד (scheidet), ואילו **השופט בישראל הוא שופט שלום; הוא מביא לידי אחדות ויוצר סדר המוני** ('שפט', 'שפיר', 'שפיר'), והוא מעמיד כל איש במקום הראוי לו ביחסו עם זולתו.

¹⁸ פליגי אמוראי בזה, ובוודאי כל בדריהם אמת דלהיות בנות לוט מסתמא היו משוקעות בתאוות גם כן ומכל מקום כאן מפרש בכתוב כוונתם לשם שמים גם כן שאמרו וניהי מאבינו זרע (בראשית י"ט י"ב) שכיוונו לקיים עולם ובראשית רבה שם אמרו זרע הבא ממקום אחר זה משיח עינין שם.

ונראה לי לפי שהוא קיום כל העולם כולו שכולו לא נברא אלא בשבילו שיבוא ויתקן הכל כמו שהיה בתחילת הבריאה, וכוונתם לקיים כל העולם כולו על ידי אדם שנחרב שהיו סבורים שכל ההשאה מהם הרי באו לתקן כל העולם כולו אחר הקלקול, ויתקן העולם הוא על ידי משיח, ובשביל חשקם זה שהיה לשם שמים זכו לכך באמת להיות אותו זרע מהם אחר זיכור הרבה דורות מפסולת הכוונה דזנות שהיה להם גם כן, וכל השתלשלות נפש דמשיח בעולם היה על ידי ענינים כאלו שהיה מחשבת תאוה ומכל מקום הוא לשם שמים, זה יכר משיח בכל תאוות דישראל הדלל מסודר מששת ימי בראשית מה' יתברך, וזהו בריאת אורו כמעשה יהודה שהיה על ידי התעוררות תאוה גופנית ולא ככוונה לשם שמים דהרי רמז למלאך דתאוה, אבל גם התעוררות התאוה לא היה מצידו רק מה' יתברך דעורר בו כח תאוה הגופנית באותה שעה ולברר בזה שכל תאוות גופניות דזרע ישראל הכל מה' יתברך שהוא רצה שיהיה כן.

¹⁸ תולדות יעקב יוסף בסופו דף ר"ח ע"ד.

¹⁹ עניין זה בקצרה. שני מילים אלו - ש"ך ופ"ד - מייצגות במשנת הקבלה את הדינים. ש"ך (320) הוא הכפלת המילה 'דין' (64) בחמש (ה גבוהות), ובתוספת חמשת האותיות הסופיות שבא"ב - מנצפ"ך - נקבל את הגימטריא פ"ח (380).

הכנעה

ההתייחסות הראשונית הנדרשת מהאדם בעבודתו על תאוותיו ויצריו היא ה'הכנעה'.

ה'הכנעה' מבטאת את ההתגברות המוחלטת והבריחה מן הרע וכל המשתמע ממנו. בתחילת דרכו של האדם עליו לנוס ולהימלט לגמרי מתאוותיו, לברוח ולהסתלק מכל יצר המפגע בו, להתחמק ולהשתמט מכל יסיון הנקרה ומזדמן לידו, כך שלא יצטרך ללל להתמודד עמם ולהיאבק איתם.²⁵

על דרך זה כתב הרמב"ם בהלכות דעות²⁶, כי בתחילת עבודתו על האדם לנהוג באופן קיצוני ביותר, עד שאט אט יחזור וישבו לדרך הממוצעת - שביל הזהב.

הבדלה

לאחר שהביס האדם וניצח לגמרי את כוח הרע שבו, מוטל עליו עתה להבחין ולהבדיל בין מעלותיה לחסרונותיה

של כל פעולה [מלכת] רגש [מידות] או מחשבה שלו [מוחין].

שהרי - כפי שהוסבר לעיל - המושג 'רע' אינו שרירותי ואבסולוטי אלא יחסי ומידתי, ובכל תחום ונושא עליו לזון לגופו של עניין, האם הוא מסתיי ומעלים את ההווה האלוקית, או שאדרבה, הוא משמש כאמצעי לחוש אותה ולהתקרב אליה. אם אני רואה דרך זה את מציאותו של הקב"ה, ואני יכול להתחבר אליו באמצעות פעולה או מחשבה זו, אזי היא ראויה ורצויה, ונקראת 'טוב', אולם אם כאשר אני עוסק בתחום זה אני מרגיש נבדל ונפרד מהאלוקות אזי מוגדר הוא כ'רע'.

ולדוגמא: אם האדם עוסק בדברים אשר למעשה הם ממלאים את תאוותיו אך כוונתו בהם אינה בשביל זה אלא לשם שמים, הרי הם משמשים אותו - באופן ישיר או בעקיפין - על מנת שיוכל להתקשר ולהיצמד להש"ת, ואם כן הם נחשבים 'טוב', מאידך כאשר האדם עוסק אפילו בעניינים רוחניים כמו תורה ותפילה אך כוונתו להגדיל ו'לרעות' את עצמו, אזי נחשבים אלו כ'רע' והסתר על המציאות הנכונה.²⁷

²⁵ וכמש"כ בספ"ק אורח חיים (פרשת לך לך) זול"ק: וזהו הדרך כשאדם במדריגה עליונה בהתמדת עבודה, אבל בתחילת העבודה, צריך האדם לצמצם את עצמו בתאוותיו ולעשות גדרים, כמו שכתב בספר מוסר (ע"י שער תשובה ב, א), ואחר כך לקדש עצמו במותר לו כמאמרם (ז"ל במד"ב א), ועד שיבא למדריגה לקיים בכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו), רצה לומר לקיים כנ"ל ה' מנת חלקי, שבכל התענוגים לא יכוין להנאת עצמו, רק לעבוד הש"י, להוציא ניצוצות הקדושות מהגשמי, ולעשות יחוד בכל הדברים, וזהו בכל דרכיך דעהו, רצה לומר בכל צרכיך הגשמיים המותרים, דע ה"ו תעשה יחוד, על ידי הדעת ה"א אחרונה עם הו"א"ו של שם.

וראה עוד מש"כ בספ"ק אמרי נועם (לפי"א דסודות אות כב) בזה"ל: לך לך מארצך וכו' [באשתי ב, א]. **כי ידוע מספרים אשר בתחילת העבודות צריך אדם לאחוז דרכו בקודש בחוזק יד להפוך כל החומריות והתאוות מקצה אל הקצה בתעניתים ובסיגופים שונים** [עניין בשטנה פרקים להרמב"ם בפרק רביעי מש"כ בזה"ל]. **אך לא זהו העבודות הגמור, כי עיקר בריאת האדם היה דווקא לעסוק בעניני עוה"ז, כי אם לא כן הלא יש מלאכים בשמי מרום, רק מתחילה לאשר טבע האדם מקושר בחומריות עב, צריך לאחוז הדבר מהיפוך הליפוף, ע"ז יוכל אח"כ לבוא לדרך ממוצעת, מה שנקרא בספרים הדוככות החומריות, וכוננתם היא שייאחז אדם דרכו גם בעניני העוה"ז שהוא חומריות, רק שיהא בהדוככות שהוא לשון כלי זכוכית שיוכל להסתכל בו, כי חומר דק ואינו עבה כל כך כמו כלי חרס ומתכות שהוא חושך ולא אור, הרומז לחומר עב, רק להיות מוזכר, וזו שנאמר לאברהם אבינו ע"ה לך מארצך, שתרחיק עצמך מהארציות, אמנם לא מכל וכל, רק 'אל הארץ אשר ארצך', לנסוק בארציות בו בחינה של הדוככות שהוא כלי זכוכית, שאוכל אנכי להסתכל בו, והוא אשר ארצך, והוא הענין של מיס הקדושים האלו, אשר ר"ה ויהי"כ הרומז על התחלת העבודות, צריך להיות בתעניתים וסיגופים. אמנם אח"כ לבוא לדרך הממוצעת, והמה ימי הסוכות זמן שמתחנן להתענוג בכל טוב בדרך הדוככות, וזהו רמז בהסבך שבראין כוכבים מתובה, רמז כנ"ל, שיוכל בכיכול להסתכל בנו, שיהא הדוככות החומריות, ויהא 'אשר ארצך', כנ"ל.**

²⁶ וזה לשונו שם (פרק ב הלכה ב): וכיצד היא רפואתם מי שהוא בעל חמה אומרים לו להנהיג עצמו ששם טובה וקולל לא ירגיש כלל, ויכך בדרך זו זמן מרובה עד שיתעקר החמה מלבו, ואם היה גבה לב ניהיג עצמו בביון הרבה וישב למטה מן הכל וילבש בלויי סכות המבזות את לובשיהם וכיוצא בדברים אלו עד שיעקור גובה הלב ממנו ויחזור לדרך האמצעית שהוא דרך הטובה, ולכשיחזור לדרך האמצעית ילך בה כל ימיו, ועל קו זה יעשה בנאור כל הדעות אם היה רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני ויבנו בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מדה בינונית שבכל דעה ודעה.

²⁷ עיי מש"כ בספ"ק אמרי יוסף (פר' תצא) והכוונה על פי מה שכבר כתבתי בפרשת בהר והבאתי שם דברי הירושלמי (סוטה פ"ה ה"ה) שכתב ז"ל, אברהם עשה יצר הרע טוב ומאי טעמא ומצאת את לבבו נאמן לפניך, אמר ר' אחא והפשיע עמו וזכרת עמו הברית כי עיי"ש.

וכתבו המפורשים שכל דבריו היו לשם שמים ואפילו המעשים הצריכים תאוה גופנית כגון האכילה והשת"י והמשגל וכדומה, לא עשה להנאתו כי אם לאהבת השת"י, שלא היה לו אלא לב אחד, שגם לבבו הרע הי' נאמן לפני השת"י, ועשה מן החומר גם כן צורה עיי"ש, והארכת שם בזה בס"ד.

והענין כי יש ב' מדרגות צדיקים, האחד הוא שיש לו יצר הרע המפתה אותו להחטיאו, אך הוא מתגבר עליו ואינו שומע לו, וזה צריך למלחמה תמיד, וזה צריך שמירה גדולה שלא ישכח אף רגע אחד, כי פתאום יוכל לבא היצר להפילו ברשתו ח"ו. אך מדרגה הב', הוא יותר גדולה שהכניע את היצר, והפכה ל"כ לטוב ועשה מן החומר גם כן צורה, וזה אינו יכול לבא לידי חטא כלל, אחרי שאין לו רק לב אחד לאבינו שבשמים וכמו שהיא אע"ה כנ"ל טעם ומצאת את לבבו נאמן לפניך.

וראה דברים נוראים המתובים בספ"ק יושר דברי אמת (קוסרס דרך אמת ב) זול"ק: וזה הטעם מצוה הבאה בעבירה, ששונא גזל בעולה (מכיל ב' יא), כי זה נגד רצונו, לא כמו שחושבין הפתאים שעובדים השם, ועושים

וכן כתב הרמב"ם בהלכות דעות²⁸, שכל העוסק בעניינים גשמיים וארציים, אם כוונתו בכך היא לשם שמים אזי הוא נחשב אף אזו לעובד ה' וכלשוננו: "נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד", וכמו שאמר שלמה "בכל דרכיך דעהו"²⁹.

המתקה

לאחר שהבדלנו והפרדנו בין מה שמביא אותנו להתחבר לבורא יתברך למה שמונע בעדנו מלבצע ולחיות זאת, באה העבודה הנקראת: 'המתקה'.

'המתקה' היא איתור וחיפוש אחר פרשנויות פנימיות-תוכיות-אלוקיות, והענקתם לכל גוף, עצם, או כל תרחיש ואירוע. ההתייחסות הפנימית והשורשית על כל דבר, ראיית ה'א-ל' ה'מסתתר'³⁰ ומתגלה באמצעות כל מה שרק קיים ומצוי, מעלה את אותו אובייקט או מאורע, ומקשרת אותו לאלוקים - מחזירה אותו לשורשו.

ההתייחסות פנימית זו, כאשר היא מופנית אל התאוות והמדידות המגוננות שבנו, אנו מתרחקים מהם ממילא, שהרי - כפי שהתבאר בתחילה - לא קיימת כאן באמת התאוה לדבר חומרי, תשוקה לעצם פיזי, אלא רצון פנימי של הנשמה להיכלל בבוראה, וכאשר אנו נעשים פנימיים יותר אנו חשים בצורך הבסיסי והתוכי שבנו: להידיבק ולהימשך אחר השי"ת³¹. ועוד יבואר עניין זה בהמשך.

יראה, ביטול, אין, חכמה

רכישת הסתכלות פנימית מעין זו, קניית כוח זה הנותן לאדם את המבט הפנימי הממתיק ומנעים את כל מה שרק הוא חווה, נעשית באמצעות הספירה הראשונה שבחלק המודע של המוח - ספירת ה'חכמה'³².

ואכן כך מובא בזהר הקדוש, כי בספירה זו - ספירת ה'חכמה' - כל הברורים נעשים - 'כולם בחכמה איתברירו'³³.

על מנת להשיג ולחוות את ספירת ה'חכמה' כפי שהיא ממוקמת במוח האנושי, על האדם לעבור תהליך הדרגתי המורכב מארבעה שלבים, המובאים רבות בספריו של המגיד הגדול ממעורטיש זיע"א, הנקראים: יראה, ביטול, אין, חכמה.

יראה

השלב הראשון הוא דרגת ה'יראה'.

הפרשנות הנפוצה והשגרתית למונח 'יראה' היא, פחד ורתת הגורם להיווצרות רעה או צמרמורת בגופו של האדם, הנוצר בעקבות חשש מדבר מה רע העלול לקרות בעתיד, ואכן כך מתפרשת ה'יראה' במשנתו של הרה"ק רבי מנדל מוויטעפסק זי"ע ובעוד כמה מקומות.

ברם, ברוב הספרות החסידיית³⁴, המשמעות הנזכרת נקראת 'פחד', ואילו ה'יראה' מתפרשת כהתפעלות הנפש³⁵.

(סוטה ג, א) הופך החכמה, וחכמה בחינת ראייה ונקרא ריאה עילאה כי ריאה איתיות ריאה. והוא דבוק לאין ורואה תמיד בגדלות הבורא יתברך והוא וכל העולמות כאין נגדו, ועל כן חכמה איתיות כח מ"ה.

³² כי ספירת ה'חכמה' היא לפני ה'חכמה' היא בתת-התודעה, ובחלוקת הנשמה היא נקראת 'חיה'.

³³ זוה"ק ח"ב כ"א.

³⁴ כמו שכתב בספר"ק **שם משמואל** (פרשת מטות - שנת תרע"ג): והיינו שלשה דברים הללו שהביא המדרש את ה' אלקיך תירא אותו ועבדו ובו תדבק, **יראה היא התפעלות הנפש** וכשלא תהי לו יראה אחרת כי אם יראה זהו שלימות הנפש.

וראה משי"כ עוד בספר"ק **פרי צדיק** (חג הסוכות - אות ט) וז"ל: והגם שגם בחינת יראה התאה נוצר להיות על ידי התפעלות לבו כי בלא זה נאמר למה זה מחוי ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין אמנם זה נקרא רק בחינת התגלות הלב, והיינו רק בלב חכם לימינו.

³⁵ ישנם עוד שלושה חילוקים והבדלים בין 'יראה' לפחד:

א. לפי ה'יעב' ה'יראה היא מה שצריך במציאות לפחד ממנו, והפחד הוא לפי רפיות וחלישות האדם הספציפי (מבא בילקוט פירושם על תהילים).

ב. לדעת ה'מלבי"ם' (בספר 'היכרתי') הפחד הוא בעצם המפחיד, והיראה אינה אלא תחושתו של המתיירא.

ג. בספר **'ים התלמוד'** מובא (פתיחה מהמחבר אות ד) כי יראה היא על דבר רחוק שיבוא, ופחד על דבר קרוב.

כל מיני שקרים, והיצר מתעם בתוהו בתאוה וכעס, וסוברים שהכל לשם שמים, ונהפוך הוא, **כי אם יאמר להם אדם שאינם עובדים השם באמת, הכבוד כונס, ומדברים סרה על צדיקי יסודי עולם**, ואם היה האמת אתם, הלא זה גם כן רצון הבורא שלא לעולם, וידעו באמת בעצמם שלא נגע יראת השם בלבם, וכן הוא האמת, **כי כן תכלית שנדע הוא שלא נדע**.

²⁸ רמב"ם הלכות דעות פרק ג הלכה ג.

וזה לשונו שם: המנהיג עצמו על פי הרפואה, אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים בלבד ושיהיו לו בנים עושין מלאכתו ועמליו לצורכו אין זו דרך טובה, אלא ישים על לבו שיהא גופו שלם וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה', שאי אפשר שיבין וישתכל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב, וישים על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל, **נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבוטל, מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה'**; ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינחה גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה, נמצאת שניה שלו עבודה למקום ברוך הוא, ועל ענין זה צו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים, והוא שאמר שלמה בחכמות **בכל דרכיך דעהו והוא ישר אורחותיך**.

²⁹ משלי ג ו.

³⁰ "אכן אתה קל מסתתר" (ישעיה מה טו).

³¹ וכדאינת בספר"ק **אורח לחיים** (פרשת צו) בזה"ל: **ואז נכשב לחכמה הוא מרוחק מן החטא**, כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות

מה שהוא רק 'רואה' ותופס, וזה מביא אותו לידי ביטול העצמי ובחינת 'אין', וכפי שיבאר בהמשך.

הרה"ק המגיד מטריסקע זי"ע, בספרו הקדוש 'מגן אברהם'⁴¹, מביא כי על מנת להגיע למידת היראה נדרשים מהאדם השגת ארבעה שלבים, והם: א. ענווה ושפלות הרוח. ב. תשובה. ג. התבוננות בכל עת ורגע שכל הכח והחיות שלו הוא מהבורא ב"ה - ולית ליה מגרמיה כלום. ד. תיקון מדת ה'יסוד' - אות ברית. ועיין בדבריו באריכות⁴².

ויש עוד הרבה להרחיב במהות היראה ודרגותיה השונות, וכן במערכת היחסים שבינה לבין דרגת ה'אהבה', אך אין כאן די מקום להאריך בזה, ואי"ה נעמיק בזה במועד אחר.

ביטול

לאחר שהאדם העניק בדעתו וחרט בהכרתו את נוכחותה של המציאות העליונה, והוא חווה את הימצאותו של הבורא בכל חללו של עולם ומלואו, הוא מתחיל לחוות את עצמו כמתגמד ומתקטן למול מציאות ענקית ואינסופית זו.

זוהי הרגשת ה'ביטול' ותפוגת העצמי, 'ביטול היש', ובעוד בשגרה מזהה האדם את עצמו כיצור שליט, מנהיג ומוביל, הרי שתתה כל אלה מתמוגגים ו'מתבטלים' כעפרא דארעא, וכדמתאמרא משמיה דהרה"ק מקאצק זי"ע

גם כשמזכירים את 'יראת העונש' אין הכוונה על הפחד מהעונש, אלא על התפעלות הנפש מעוצמת ותוקף העונש, כאשר התפעלות זו גוררת בעקבותיה תחושה של פחד ורעדה מהתגשמותו של עונש זה.

כמו כן, מכונה ה'יראה' לרוב: 'יראת שמים', כשצירוף שני מילים אלו אינו מובן מאליו. מצד אחד, מקבלת היהדות את התפיסה האימננטית הנוקטת בהיעדר פידות ומוגבלויות לישות האלוהית, ובהימצאות הבורא בכל מקום באופן שווה ואחיד, כנאמר בפסוק 'מלא כל הארץ כבודו'³⁶. מצד שני, פעמים רבות מופיעים ה'שמים' בתנ"ך ובדברי חז"ל כמקום מושבו של הקב"ה, כמו בפסוק 'יושב בשמים ישחק, אדני ילעג למו'³⁷ ובעוד מקומות.

ההסבר לכך הוא, כי תיאור מקומו של הקב"ה בשמיים הינו מישל בעלמא, כאשר פשר משל זה הוא היות השמים המקום היחיד בו יכול האדם לחוש מעין אינסוף, וכפי שיבאר רבי עובדיה ספורנו³⁸ את סיבתה של קריאת הרקיע בשם 'שמים' - כי מילת 'שם' יורה על ריחוק מכל צד, ולכן השמים הם המתאימים ביותר לתיאור נשגבותו ואינסופיותו של ה', שהם שורש היראה.

ומובא בהרבה ספרי חסידות³⁹ כי אותיות 'יראה' שווים ל'יראה', וכמובאר בכתבי האריז"ל⁴⁰, להורות כי מהותה של היראה היא התפעלות הנפש מחוויית האדם את נוכחותו של הבורא, הוא כביכול חש את הבורא באמצעות כל

וראה עוד בספרים הקדושים: תולדות יעקב יוסף פר' צו אה ג; וזאת הברכה אות כח; דגל מחנה אפרים פר' תצוה ד"ה לבאר; אורח לחיים פר' צו; במדבר; בלק; מטות; וזאת הברכה; ייטב לב פר' בא; יסוד העבודה ח"א הקדמה; תפארת שלמה פר' האזינו; ערבי נחל פר' נח; תולדות; תולדות אהרן פר' בשלה; לסוכות; ועוד.

⁴⁰ ראה בעץ הדעת טוב' פר' וישלח.

⁴¹ פרשת האזינו.

⁴² והא לך לשוננו: ורבעה ספלים בראשיהן, **היינו שהראש וההתחלה של היראה האמיתית היא מה שמרמז בארבעה ספלים, כי יש ארבעה בחינות ממוזגים בספל**, בחינה אחת כי 'ספל' כשאות ס' נתחלף לת' ש' שהמה ממוזג אחד הוא אותיות 'ספל', **בחינת ענוה ושפלות**, שיהיה האדם שפל ונבזה בעיניו מאוד, וגם 'ספלים' היא אותיות 'ספ' לים, סף הוא לשון כלי כמו שכתוב (שמות יב כב) (והים) [מן הדם] אשר בסף, וים' בגימ' חמשים ומוכשר לטעם תמיד בתשובה לפניו יתברך, וגם 'ספל' באתב"ש בגימ' כמנין דל' שמרמז לבחינת דלית ליה מגרמיה כלום, **שיתבונן תמיד בכל עת ורגע שכל הכח והחיות שלו הוא מהבורא ב"ה לית ליה מגרמיה כלום**, ולכן יספוך שיחה ותפלה לפניו יתברך תמיד שישפיע לו חיות ברוחניות וגשמיות, וגם 'ספל' במספר קטן בגימ' כמנין טוב' שמרמז למדת יסוד צדיק אות ברית כמו שכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב, והיינו שייטיב ויתקן תיקון היסוד **אות ברית שיהיה במדרגת שומר הברית, ועל ידי ארבעה דברים האלו יכולים לבוא ליראה אמיתית.**

וראה מש"כ רש"י הירש בפירושו לבראשית (פרק טו) "חתת" הוא פחד, **המשתק את הכח:** "חתתה קשתותם" (וימיה טז טו). **לא הרי "מורא" כהרי "חתת": מי שיש בלבו מורא, הרי זה בורח ונמלט; מי שיש בלבו "חתת", הרי הוא משותק ונמנע מלהתקף.** ובכן: כל בעלי החיים ייסוגו מפני האדם, חיל יאחזם במקומות מחבואיהם, ולא יעזו להתקף את האדם. כך ניתק הקטר בין אדם ובעל ח'י, בעלי החיים יראים מפני האדם, האדם חדל להיות נגיד ומצוה ומדריך; הוא חדל להבין את בעלי החיים, והללו נסוגים מפניו בפחד.

³⁶ ישעיהו ו ג

³⁷ תהילים ב, ד.

³⁸ וזה לשונו (בתיאור א א): בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. את השמים - הנה מלת "שם" תורה על מקום רחוק, וכל סימן הרבים עם קדימת פתח ממעיל יורה על שניים שרים. **ובכן מלת "שמים" תורה על עצם רחוק ביחס אליו בשני מרחקים שווים מכל צד.** וזה לא יקרה, וזלתי בגלגל סובב בתכלית העיגול. אמר אם כן שברא אותו העצם, אשר הוא עתה רחוק ממנו מכל צד בשני מרחקים שווים, והוא הגלגל.

³⁹ כמ"ש בספר"ק ישמח משה (פרשת עקב דף קה ע"ב) זול"ק: ולכאורה נקל מאד לבא ליראה השלימה על פי שכל, כמ"ש הרמב"ם בספר המדע פ"ב מהלכות יסודי תורה הלכה ב' ופ"ד הלכה י"ב, עיין שם. והנה לית אתר פנוי מניה, ועל פי מה שפירשתי הפסוק (תהלים לד ג) יראו את ד' קדושים, על פי דברי הבעל שם טוב. **ולפי זה יראו הוא לשון ראייה, ולשון יראה.**

שאמר⁴³: 'כשאדם קם בבוקר ואומר 'מודה אני לפניך' ומעלה על דעתו את גדול הפער שבין 'האני' ל'לפניך' לא יעז להמשיך ולהודות לפניו יתברך...'

אין

דרגת ה'אין' אינה אלא הכרה עמוקה יותר של האדם של 'ביטול'. הוא כל כך מתגמד ונאפס, עד אשר מרגיש את עצמו כהעדר ואי קיום ממש.

מצב תודעתי זה אינו עשוי להתמשך זמן רב, שהרי האדם פוקח שוב את עיניו ונחשף שוב לעולם המעלים על אמת פנימית זו, אלא הכרה זו באה כמעין השראה - מעצמה כביכול - עוברת וברת-חלוף.

חכמה

לאחר שהגיע האדם ובא לבחינת 'אין' - בו הוא חווה את אפסיותו ואינותו ביחס לישות האלוקית האינסופית

והבלתי-מוגבלת, הוא צועד צעד נוסף ומשיג את בחינת ה'חכמה'.

יש לו לאדם - כידוע - שלושה מוחין⁴⁴: חכמה בינה ודעת. ה'חכמה' הינה הכוח לחוש את המהות, הבינה הינה כוח הגדרת מהות זו ביחס למהות אחרת⁴⁵, ודעת היא השילוב וההרמוניה שבין שני כוחות אלו⁴⁶, ומתן הביטוי שלהם באמצעות רגשות והלב⁴⁷.

ה'חכמה' היא הכוח שיש לאדם לקחת עצם או גוף מסוים, להרים את המסווה, להסיר את המעטה, ולחשוף את המציאות האמתית, לגלות את ה'א-ל" ה'מסתתרת'⁴⁸ מאחורי הפרגוד המדומה⁴⁹, לזהות את תוכנו הפנימי האלוקי, השווה והאחיד.

כאשר האדם מגיע לבחינה זו, הרי הוא ממילא מחובר למקור האינפורמציה והמידע הקיים במרחב האינסופי, שהרי כל החכמות והמדעים הקיימים כאן בעולם שורשם בחוק התבונה הכללית הנמצאת רק אצל הקב"ה - המחוקק העליון,

כידוע, ששם הם מוחין עליוני מאד והם שרשים דלהון, לכן נרמזו כאן באותיות הנשארות בשם כתר.

וכתב **ביאור הגר"א** על משלי (כד ד): 'ובדעת חדרים וגו' ה' ג' ראשי איברים שבהם שוכן נר"ו והן כל הון יקר ונעים והן ג' מוחין שהן נגד ג' מוחין חבדי' כי דעת כלול מגו, וביאורו על תקו"ז (תיקון ט) כתב: ואף דחכמה נק' יש היינו נגד הכתר אבל נגד ז"ת גר' כלן נקראו כתר וכמ"ש למעלה בהרבה מקומות שכמו שכתר נגד ט"ס כן גר' נגד ז"ת שלכן כתר ובינה כל עינים א' וכנ"ל והוא דעת במקום הכתר וכן נכלליו בכתר דלכן נקרא כתר אין דלכלי גר'.

וראה עוד בספה"ק **מגן אברהם** (סריסק - אמויה): **ונודע שהשער ספירות הקדושים כשנחשבים מחכמה מהם נחשבים ג' מוחין חכמה בינה דעת זו' מידות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, וכשנחשבים מכתר אז הדעת אינו מן המנין כי הוא נכלל בהכתר עליון.**

47 וראה מה שפירש רש"י (תבינה יב): **'חכמה - יודע מה שלמד. 'בנונה' - שהוא מנין דבר חדש מפלפול חכמותו. דעת - ישוב.**

48 "אכן אתה קל מסתתר" (ישעיה מה טו).

49 ישנם המתקשים בזה, איך ניתן לומר שכל היקום הוא אחיות עיניים ואינו קיים באמת אלא רק דמיה כך לגבי הנבראים, והלא בתורה נאמר בפירושו: "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ". אך התשובה על כך היא, שהרי בכל דבר יש את עצם הדבר ויש את הגדרתו ביחס לדברים אחרים, השגת העצם נקראת חכמה, והגדרתו ביחס לאחרים נקראת בינה. מה שכתוב שהעולם נברא היינו עצמות הישות שלו המהווה שיקוף של הישות האלוקית היחידה הקיימת, אך מה שאנו רואים את עצם הדבר כמודג ומתוחם לעצמו זה דמיון ואחיות עיניים, שהרי ע"פ האמת קיימת ישות אחת בלבד במציאות, אשר היא מציאות ההווה האלוקית.

43 ראה בספר 'אמת מקאצק הצמח' על תפילה אות נח, מהספר שיח שרפי קודש (תפילה אות לו) ששם איתא כך: מודה אני. בשם **הה"ק הרמ"מ מקאצק זצ"ל** שפ"א אמר בבוקר מודה אני לפניך אמר בזה"ל: **"ווער איז אני, איך ווער איז דער 'לפניך'",** והפסיק ולא דיבר יותר, והבן שעמוק הו"א (שעקר עבודת האדם לראות שפלות עצמו וגדלות הש"ת).

44 **בוה"ק** (פסחם רמז לו) הם נקראים: מוח הזיכרון (חכמה), מוח המחשבה (כתו), ומוח הדמיון (בינה).

45 ולכן נקראת 'בינה' כי באמצעותה מבינים רק את היחס הקיים 'בין' דבר אחד לשני, ללא הבנת מהות הדבר בעצמו.

הבינה האנושית יכולה רק לזהות את ההבדלים והיחס שבין הדברים אך לא יכולה לקלוט את המהות, כמובא בספר **חיי אדם** כלל א בשם הפילוסוף הגרמני עמנואל קאנט (תפיד-תפיד'ס). וכן **ביאור פתחי הפרדס על קל"ח פתחי חכמה להרמ"ל** כתב: "שאין התמונה אלא דמיונית מתיחסת אל הרואה אך לא עצמות בנראה. זה כמו אין רואים אלא התופעה רק ניכר ונודע לאדם, אבל לא הדבר כשהוא לעצמו". לפי קאנט את 'הדבר כשלעצמו' לא ניתן להשיג אלא רק את התופעות - האופן שבו 'הדבר' כשלעצמו מתגלה בתודעה האנושית. כך גם אצל **הרמ"ל** האורות שהנשמה חווה בהם אינם עצמות הדברים - הספירות בעצמן, אלא רק האופן הציווי שבהם הם נקלטים בכח המדמה.

46 כך כתב **הארי"ה הק בעץ חיים** (שער הכללים): ונמצא כי קודם התלבשותם הי' ד' מוחין שהם סוד מ' דצלם ואחר התלבשותם שנכללו חו"ג ביסוד אמת ונעשה ג' מוחין שהם ל' של צלם הבאה אחר הם מתתא לעילא, ע"כ. עוד כתב שם: וזה סוד ש' של תפילין של ד' ראשין ושל ג' ראשין **שמתחלה הי' ד' מוחין ואח"כ נעשו ג' מוחין לבד.**

וראה **פתחי שערים להרי"א חבר ז"ל** (נתיב אבי"ע פתח טט): וכן כאן בכתר נכללו חו"ב ביחד שהם ב' שמות י"ה הו"ה ואל דשם הנ"ל (אכתריסל), ואת שמקודם הוא הדעת דסלקא לכתר, שכל המוחין נכללים בגלגלתא

והמחובר אליו מחובר לחכמתו.⁵⁰

כאשר האדם מתעלה ובה לבחינה זו, הוא רואה בכל דבר את תוכנו הפנימי, את הממד התוכי שבו, הוא לומד להבחין ולזהות את המניע השורשי העומד מאחורי כל תגובה פיזית, וכתוצאה מכך הוא בא למצב שאינו משוקע ומונח כל כך בתאוותיו.

הסיבה לכך היא כפי שהובא בתחילה, כי כל תאוה פיזית מקורה בהשתוקקות וכמיהה פנימית של הנשמה - ה'אני' התוכי של האדם - הרוצה להתענג על מציאותה, לשמוח ולקבל את עצמה כפי שהיא - "חלק אלוך ממעל"⁵¹, ניצוץ זעיר מתוך ההווה האלוקית האינסופית השורה וממלאה את כל המציאות החומרית והרוחנית גם יחד.⁵²

כאשר האדם משכיל זאת, הוא מבין כי כל מה שהוא רוצה את אותה תאוה פיזית, אין זה כי אם דמיון שווא ומעשה בדיון של המוח האנושי המייצר כל הזמן התניות,

המשכנע אותו כי לאחר השגת אותה תאוה ישיג ה'אני' שלו את מבוקשו, ואט אט יוכל האדם להתחבר ולחוות את עצמו כפי שהוא באמת על כל רצונותיו הפנימיים, ויכול למלאות ולהגשים אותם באופנים רצויים ומועילים - באמצעות עבודת ה', לימוד ועסק בתורתו הקדושה, קיום מצוותיו וחוקיו, וכל הכלול בהם.

וכך מביא הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסדילקוב ז"ע בעל הדגל מחנה אפרים⁵³ בשם סבו - רבינו הבעש"ט זיע"א - על הפסוק המופיע בפרשתינו⁵⁴: "ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאווים", ואלו דברי קדשו:

"שמעתי מן אדוני אבי זקני זללה"ה בשם ספר 'ברית מנוחה', 'קברות התאוה' הוא בחינת החכמה, 'כי שם קברו את העם המתאווים', פירוש, מי שבא למדת חכמה, אזי בטל ממנו כל התאוות מרוב דביקותו בו יתברך שמו":

⁵⁰ כמט"כ **מלבי"ם** (שע"י א סא: טז יד) וטרש המשפט הוא משפט הראשי הכללי יוצא מחק התבונה הכללית הנמצא רק אצל ה' המחוקק העליון, והמשפט הראש הוא **יסוד כל המשפטים והוא הפלס שבו ישקלו המחוקקים כל הנמוסים הפרטים**, וכל ענין חלקי אשר יובא לפני כל שופט צריך לבחנו על פי חק העליון הזה, **כי כאשר הודו הפלוסופים כולם אי אפשר לשכל האדם למצוא חק עליון ויסוד משפט ראשי, רק כאשר בקש המשורר "משפטיך למלך חן" שאלהים המחוקק העליון יתן לו המשפט הראשי ומאתו יסתעפו כל משפטים החלקיים בנויים על יסוד משפט העליון הבלתי בעל תכלית.**

⁵¹ ויכול כל אדם לבחון את עצמו ע"י שייחך בדמיונו את אחד מהתאוות שלו, וישאל את עצמו "למה אני רוצה את זה? מה זה מוסיף לי? מהו הרווח שאני ארוויח מכך? מה אין לי לפנ"כ ויש לי אח"כ", ויתכן כי בתחילה יענה לעצמו תשובות יותר טכניות ופיזיות, אך ימשך לשאול את עצמו ללא מנוחה שוב ושוב את שאלות אלו על כל תשובה שהוא עונה לעצמו, עד שבהמשך הוא יהיה מוכרח להגיע לתשובה יותר רגשית ופנימית, וכך לבסוף יגיע לאני הפנימי שלו, שלא טוב לו עם עצמו כפי שהוא אלא הוא מרגיש צורך לעשות משהו, מעין דחף פנימי לצאת מעצמו כלפי חוץ, וכל התאוות שלו משמשים כעין בריחה מלהרגיע את הדחף הפנימי הל' בהתאם וצבורה הנכונה והראויה.

⁵² בפרשת מעי.

⁵⁴ במדבר פרק יא פסוק לד.

⁵⁰ כמט"כ **מלבי"ם** (שע"י א סא: טז יד) וטרש המשפט הוא משפט הראשי הכללי יוצא מחק התבונה הכללית הנמצא רק אצל ה' המחוקק העליון, והמשפט הראש הוא **יסוד כל המשפטים והוא הפלס שבו ישקלו המחוקקים כל הנמוסים הפרטים**, וכל ענין חלקי אשר יובא לפני כל שופט צריך לבחנו על פי חק העליון הזה, **כי כאשר הודו הפלוסופים כולם אי אפשר לשכל האדם למצוא חק עליון ויסוד משפט ראשי, רק כאשר בקש המשורר "משפטיך למלך חן" שאלהים המחוקק העליון יתן לו המשפט הראשי ומאתו יסתעפו כל משפטים החלקיים בנויים על יסוד משפט העליון הבלתי בעל תכלית.**

וכן על דרך זה כתב הרמח"ל (אגרות פתחי תבנה דעת א): הנה באמת אנחנו מוצאים דרושי החכמה רבים, טובבים על כמה קטבים, ומפרשים כמה סודות גדולים, אך אינם נראים מחוברים זה לזה, אלא כל אחד הולך ומפרש ענין אחד מן העניינים הנכללים בחכמה, ולחכמה אין חקר באמת. והרי זה כמי שהולך ונוטל טיפות מן הים, אחד מכאן ואחד מכאן, ואין זה ידיעה שלימה. אבל הידיעה האמיתית, אחרי שיקבל האדם דרושים רבים, ידע הקוטב שעליו יסובבים כולם. כי זה הקוטב ישנו בודאי, ולא היו מגלים החכמה דברים כך מפוזרים ונפרדים בלי חיבור. אבל האמת היא,